

Käyttötarkoituksen muutos, omaishoidon lakisääteisen vapaan palveluseteli

Vanhusneuvosto 23.09.2026

ÖVPH/5411/00.02.04.00/2026

Valmistelija Björkqvist Monika
Pellfolk Tony

Lisätietoja: puhelinnumero: 06 218 1111 (vaihe), etunimi.sukunimi@ovph.fi

Omaishoidon tuessa on kahdenlaisia palveluseteleitä, joilla on eri tarkoitus:

1. **Omaishoitajan lakisääteisen vapaan palveluseteli** on tarkoitettu hoidettavan hoidon järjestämiseen aikana, jolloin omaishoitajalla on oikeus omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaiseen lakisääteiseen vapaaseen.
2. **Lomituksen palveluseteli** on tarkoitettu omaishoitajan tukemiseen ja arjen helpottamiseen hoidettavan ja perheen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) mukaan hyvinvointialueen on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana. Lakisääteisen vapaan tarkoituksena on tarjota omaishoitajalle todellista lomaa ja mahdollisuus hoitotehtävästä palautumiseen. Tämä edellyttää hoidettavan hoidon, huolenpidon ja valvonnan turvaamista vapaan aikana.

Tällä hetkellä omaishoitajan lakisääteinen vapaa järjestetään Pohjanmaan hyvinvointialueella muun muassa intervallihoidon, sijaishoidon, päivätoiminnan, perhehoidon tai palvelusetelin avulla. Voimassa olevien soveltamisohjeiden mukaan lakisääteisen vapaan palvelusetelin voi käyttää kotihoidon palveluihin (hoito ja huolenpito) tai siivoukseen. Nykytilanteessa omaishoitajan lakisääteisen vapaan palveluseteliä on käytetty siivoukseen lähinnä Vaasassa, Mustasaassa ja Laihialla. Siivous on kuitenkin kodin kunnossapitoon tarkoitettu tukipalvelu, eikä se korvaa sitä hoitoa, huolenpitoa tai valvontaa, jota hoidettava tarvitsee omaishoitajan vapaan aikana. Jos palveluseteliä käytetään vain siivoukseen, hoitovastuu jää omaishoitajalle, eikä lakisääteisen vapaan tarkoitus toteudu.

Lainmukaisen, tarkoituksenmukaisen ja yhdenvertaisen soveltamisen varmistamiseksi lakisääteisen vapaan palveluseteliä tulee käyttää hyvinvointialueella palveluihin, joilla turvataan hoidettavan hoito ja huolenpito omaishoitajan vapaan aikana, kuten kotihoitoon tai muuhun korvaavaan huolenpitoon. Siivousta voidaan tarvittaessa myöntää sosiaalihoitolain 19 §:n mukaisena tukipalveluna hyvinvointialueen vahvistamien kriteerien mukaisesti yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella.

Toimialajohtaja, koti- ja asumispalvelut Pellfolk Tony

Vanhusneuvostolle annetaan mahdollisuus keskustella ehdotuksesta, jonka mukaan omaishoitajan lakisääteisen vapaan palveluseteliä ei ole enää 1.1.2027 alkaen mahdollista käyttää siivoukseen. Ehdotuksen mukaan omaishoitajan lakisääteisen vapaan palveluseteliä käytetään vain sellaisiin hoito- ja huolenpitopalveluihin, jotka korvaavat omaishoitajan hoitotyön hänen lakisääteisen vapaansa aikana.

Siivousta voidaan tarvittaessa myöntää sosiaalihoitolain mukaisena erillisenä tukipalveluna yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin ja voimassa olevien kriteerien perusteella.

Päätös:

Liitteet

- Liite 1 Palvelusetelit_Omaishoidon tuen soveltamisohje_2027
- Liite 2 Hyvinvointialueiden vertailu

Jakelu